Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

№ 5

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 114 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning oʻziga xos xususiyatlari va tamoyillari 10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon Gʻaybulla oʻgʻli

Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari 16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich

Qoraqalpogʻiston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi 22
Norchayev Asatullo Norboʻtayevich

Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy 28
Tulagan Tukhtaraliev, Gʻaniev Muhammadjon Xalilovich

Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish 31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi

Oʻzbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida 34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon oʻgʻli

Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (Oʻzbekiston misolida) 40
Egamov Sevinchbek Maxsud oʻgʻli

Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export 46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna

Oʻzbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari 49
Hojiyev Tal'at Toshpoʻlatovich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yoʻllari 54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi

Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xoʻjaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi 57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich

Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari 61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdigʻani qizi

Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari 68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich

Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi koʻrsatkichlari dinamikasini tahlil qilish 72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich

Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar 77
A. I. Raxmatov

Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана 83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи

Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili 88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin oʻgʻli

Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili 94
R. I. Pardayev

Katta hajmga ega boʻlgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri 101
Raxmanova Xuriniso Egamovna

Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati 104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna

Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash 110
Nilufar Sharipova

Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati 114
Karimov Shamsiddin Akram oʻgʻli

Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari 122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi

Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari 127
Davronbek Sharibjonovich Raximov

Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili 133
Aminov Farrux Farxadovich

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari 138
G. J. Jumayeva

Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari 141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliini boshqarishdagi muammolar 146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna

Aholi daromodlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari 149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich

Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish 158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li

Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash 164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna

Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана 168
Иноятова Камола Фуркатовна

Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni 172
X. X. Ikramov

Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari 176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li

Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida) 182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov

Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli 189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich

Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari 193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich

QURILISH SOHASIDA LOGISTIKA TIZIMLARIGA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN TA’MINLANGANLARNING AMALIY JIHATLARI

Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich
PhD, Farg‘ona davlat universiteti
“Iqtisodiyot va servis ” kafedrasi dotsenti v.b.

Annotatsiya: Mazkur maqolada transport-logistika tizimini boshqarishning zamonaviy usullari, murakkab tashkiliy-texnik obyektlarni tashkil etish, infratuzilmani samarali boshqarish bo‘yicha logistik injiniring prinsiplarini qo‘llash, transport-logistika tizimini boshqarishda proaktiv (ogohlantiruvchi) boshqaruv usulidan foydalanish bo‘yicha takliflar berilgan. Transport-logistika infratuzilmasini samarali boshqarish, uning mazmuni va iqtisodiyotning boshqa sohalariga ta’sirini o‘rgangan bir qator olimlar transport-logistika infratuzilmasini boshqarish bo‘yicha turli xil fikrlarni bildirganlar.

Kalit so‘zlar: logistika, transport infratuzilmalari, harakatlar strategiyasi, iqtisodiyot, yo‘l-transport, modernizasiya, raqamli rivojlanish, qurilishda logistika, innovasion logistika.

Abstract: This article offers suggestions on modern methods of managing the transport-logistics system, the organization of complex organizational and technical facilities, the application of the principles of logistics engineering for effective infrastructure management, and the use of a proactive (warning) management method in the management of the transport-logistics system. A number of scientists who studied the effective management of transport-logistics infrastructure, its content and impact on other areas of the economy expressed different opinions on the management of transport-logistics infrastructure.

Key words: logistics, transport infrastructures, action strategy, economy, road transport, modernization, digital development, logistics in construction, innovative logistics.

Аннотация: В данной статье предложены предложения по современным методам управления транспортно-логистической системой, организации сложных организационно-технических объектов, применению принципов логистической инженерии для эффективного управления инфраструктурой, а также использованию упреждающего (предупреждающего) метода управления в управление транспортно-логистической системой. Ряд ученых, изучавших эффективное управление транспортно-логистической инфраструктурой, его содержание и влияние на другие сферы экономики, высказали разные мнения по поводу управления транспортно-логистической инфраструктурой.

Ключевые слова: логистика, транспортная инфраструктура, стратегия действий, экономика, автомобильный транспорт, модернизация, цифровое развитие, логистика в строительстве, инновационная логистика.

KIRISH

Bugungi kunda ko‘plab rivojlangan va jahon iqtisodiyotida yetakchi o‘rin tutadigan mamlakatlar tajribasidan shuni yaqqol ko‘rishimiz mumkinki, raqobatdoshlikka erishish va dunyo bozorlariga chiqish, birinchi navbatda, iqtisodiyotning “qon tomiri” bo‘lgan logistik infratuzilmaning naqadar samarali tashkil etilgani bilan bog‘liqdir. Jahon bozorlarida raqobatdoshlik jarayonining kuchayishi, ishlab chiqarishni texnologik va tashkiliy modellarining murakkablashishi hamda diversifikatsiyalashishi, tashqi iqtisodiy faoliyat informatsion ta’minotining tezlashishi va munosabatlarining kengayishi iqtisodiy omillardan keng foydalanishni talab qiladi. Tobora intigratsiyalashib borayotgan jahon bozorida raqobat ustunligiga erishish, tovar narxida tashish xarajatlarini qisqartirish bilan erishiladi. Xalqaro yuk tashuvlarda mamlakatimizning eng arzon hisoblangan suv transportidan foydalanish imkoniyatlari cheklanganligini inobatga olgan holda, mamlakatimiz ichida va xalqaro miqyosda multimodal tashuvlarni rivojlantirish bizning oldimizdagi eng dolzarb vazifalardan biriga aylanmoqda.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Oʻzbekistonda tashqi iqtisodiy va boshqa xalqaro aloqalar, shu jumladan, yuklar (yoʻlovchilar)ni xalqaro tashishlar yuqori suratlar bilan rivojlanmokda. Buni yangi ishlab chiqilgan qonunlar, qarorlar hamda logistik markaz hamda korxonalarga yaratilayotgan turli imkoniyatlar va yangi ochilayotgan logistik markazlar misolida yaqqol koʻrishimiz mumkin. Oʻzbekiston Markaziy Osiyo mamlaktlari ichida, tranzit koridor sifatida juda qulay nuqtada jolashgan boʻlib, nafaqat Oʻrta Osiyo mamlakatlarini, balki yaqin Sharqni Gʻarb mamlakatlari bilan bogʻlovchi quruqlik yoʻli hisoblanadi. Buni tarixdan "Buyuk Ipak Yoʻli" yoki bugungi kunda megaloyiha hisoblangan "Bir makon bir yoʻl" iqtisodiy loyihalar yaqqol isbotlab turibdi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, ushbu dissertatsiya mavzusi hozirgi kundagi muhim masalalarni koʻtarib chiqqanligi bilan dolzarb hisoblanadi. Logistikaning maqsadi – eng kam mehnat va moddiy xarajatlar bilan yuklarni aynan vaqtida yetkazib berish. Materiallar, xomashyo va tayyor mahsulotlarni aynan vaqtida yetkazib berish butun iqtisodiy tizimning ishlab turishiga qulay sharoit yaratadi, korxonalar omborlaridagi zahiralar miqdorini ancha kamaytirishga imkon beradi. Logistika toʻliq darajada isteʼmolchiga xizmat qiladi. Shuning uchun logistika doirasida tarqatish va sotish vazifalari faqat bir vaqtda shart mavjudligida amalga oshadi. Bu shartlar – yuk, sifat, miqdor, vaqt, xarajatlar va yetkazish joyi. Hozirgi sharoitda zamonaviy logistika texnologik va yuk koʻtarish, tashish asbob-uskunalariga boʻlgan talablarni individuallashtiryapti, bu har bir uskunalarni har bir aniq sharoitga toʻliq moslashtirishdir.

Jumladan:

- logistika tizimlar tuzishda va ularning ayrim qismlarini loyihalashda texnologik jarayonlarning inson talablariga mos boʻlishini koʻzda tutishi kerak, yaʼni zamonaviy mehnat sharoitlari yaratilishi kerak, atrof-muhitga salbiy taʼsir qilmaslik kerak;
- butun logistik tizim davomidagi xarajatlarni hisobga olish va bozorga moslashtirish.
- servis xizmatlarini zamonaviy darajada rivojlantirish, uning yuqori sifati, ishonchliligi, tez moslashuvini taʼminlash.

Odatda logistik tizimlar noaniq sharoitda ishlaydi. Bu bozor konyukturasida transportning ishlashi tasodifiy jarayonlar sodir boʻlishi bilan bogʻliq. Shu tufayli logistik tizimlarning muhim xususiyatlaridan biri – moslashish xususiyati. Logistik tizimlar ishlashining asosiy tamoyillaridan biri – yuqori darajadagi ishonchliligi va mustahkamligi. Logistik tizimning ishlashi mustahkam boʻlishida ishlab chiqarish, tarqatish va sotish jarayonlarining toʻgʻri, aniq rejalashtirilishi katta ahamiyatga ega. Bu yerda shuni ham hisobga olish kerakki, juda tezlik bilan bajariladigan (operativ) rejalarga nisbatan, qatʼiy rejalarning roli kattaroq. Bunday strategik rejalarning yuqori darajada ishonchli boʻlishi uchun atrof-muhit vaziyati, birinchi holatda bozordagi vaziyat har xil boʻlishi mumkin boʻlgan holatlarni oʻrganish va tugʻilgan savollarga strategik javoblar aniqlash zarur. Gʻarb mutaxassislarining fikricha, strategik rejalashtirish firmalarning oʻz raqiblari bilan kurashida eng qudratli qurol boʻlib hisoblanadi. Strategik rejalashtirishning asosi – ilmiy darajada.

Ilmiy darajani tayyorlashda tarixiy va ekstrapolyatsiya usullaridan foydalaniladi. Strategik rejalar koʻpincha aniq jarayonlarni emas, aniq maqsadlarni koʻzda tutadi. U strategik rejani tez bajariladigan rejadan farqlaydi.

Tez bajariladigan rejalar aniq faoliyatni koʻzda tutadi, masalan, taqsimlash yoki sotish jarayonlarini logistika xalq xoʻjaligiga sanoatlar nuqtai nazaridan emas, mintaqalar nuqtai nazaridan qaraydi.

Hududlarda bajarilgan transport xizmatlarning hajmining mamlakat koʻrsatkichidagi ulushining oʻzgarishi ham hududlarda qurilish sohasidagi faoliyatning rivojlanish holatini baholaydi. Tahlil amalga oshirilayotgan davrda ushbu koʻrsatkichning ortish darajasi asosan Toshkent shahri (5,7 %), Qoraqalpogʻiston Respublikasi (oʻsish 5,9 %) oʻsish kuzatiladi. Bu esa koʻrsatib oʻtilgan hududlarda transport xizmatlarning hajmining respublika miqyosida ortib borayotganligini koʻrsatadi. Hududlar kesimida bajarilgan transport xizmatlari hajmining avvalgi yillarga nisbatan oʻsish surʼati tahlili ham hududlarda sohaning rivojlanish tendensiyalarini koʻrsatuvchi trendlarni aniqlash imkonini beradi (1-jadval).

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ochiq maʼlumotlari tizimida transport xizmatlari logistika tizimlari faoliyati (transport xizmatlari yetkazib berish, saqlash, tashish va boshqalar) boʻyicha statistik maʼlumotlar mavjud emasligini hisobga olgan holda transport xizmatlari tizimi faoliyatini alohida olingan korxonalar tomonidan foydalanilgan logistik xizmatlar boʻyicha maʼlumotlarni oʻrganish asosida tahlil amalga oshirildi. Respublika miqyosida bajarilgan transport xizmatlari hajmining avvalgi davrga nisbatan oʻsish (pasayish) surʼati 2012–2022-yillar davomida maʼlum bir tebranishlar bilan yuz bergan. Iqtisodiyotning raqamli segmentiga tegishli bosh manba – trakzaksion sektorning oʻsishidir. Rivojlangan mamlakatlarda bu koʻrsatkich YaIMning 70 foizdan ortiq miqdorni tashkil etib, davlat boshqaruvi, konsalting va informatsion xizmat koʻrsatish, moliya, ulgurji va chakana savdo, shuningdek, xizmatlar sohasini (kommunal, shaxsiy va ijtimoiy) birlashtiradi. Iqtisodiyot diversifikatsiyasi va dinamikasi qanchalik yuqori boʻlsa, mamlakat ichida va tashqarisida noyob axborotlar aylanmasi shunchalik koʻp, milliy iqtisodiyotlar ichida axborot trafigi esa shu qadar

salmoqli boʻladi. Shu bois ishtirokchilar soni koʻp va IT xizmatlar keng tarqalgan bozorlarda raqamli iqtisodiyot jadal surʼatlarda rivojlanadi. Ayniqsa, bu – transport, savdo, logistika va shu singari internet bilan faol ishlovchi sohalarga cheksiz qulayliklar yaratadi. Ayrim tadqiqotchilarning fikriga koʻra, ularda elektron segmentning ulushi YaIMning 10 foiziga yaqinlashib, 4 foiz aholi bandligini taʼminlaydi. Eng ahamiyatlisi, bu koʻrsatkichlar barqaror tarzda oʻsib boradi.

1-jadval: Transport xizmatlarning oʻsish surʼatlari (yillik)[1]

Hududlar	Yillar										
	2012-yil	2013-yil	2014-yil	2015-yil	2016-yil	2017-yil	2018-yil	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil
Oʻzbekiston Respublikasi	**109,4**	**108**	**104,6**	**104,3**	**107,8**	**109,9**	**104,5**	**106,7**	**91,4**	**115,7**	**111,8**
	100,0	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Qoraqalpogʻiston Respublikasi	95,4	103,3	116,2	116,2	106,9	102,7	117,6	105,5	106,6	130	120,2
Viloyatlar											
Andijon	118,9	122,5	120,5	118,6	117,4	101,6	102,4	102,7	100,8	109,7	112,1
Buxoro	118,2	122	115,4	113	111,8	105,1	105,2	100,7	102,6	118,1	105,7
Jizzax	125,6	116,5	108,4	114,7	114,5	102,6	102,7	104,9	105,9	115,8	105
Qashqadaryo	122,3	119,1	117	115,3	116,3	102,3	103,5	108,9	98,5	122,3	109,1
Navoiy	117,1	107,5	117,1	117,7	117,5	110,4	104,4	105	96,7	122,3	107,9
Namangan	122,2	123,2	123,7	118,7	128,6	103,2	104,9	107,5	97,7	123,6	110,8
Samarqand	121,3	120,8	121	113,7	115,6	102,2	105,4	102,5	96,3	124,3	109,1
Surxondaryo	125,1	112,4	126,5	114,4	116,1	103,9	102	103,4	101,3	116,3	112,1
Sirdaryo	118,3	118,5	117,3	118,5	115,4	104	110	105,8	102,1	102,1	101,9
Toshkent	111,6	115,3	117	107,5	121,9	101,4	100,5	104	102	117,5	106,7
Fargʻona	121,4	120,6	123,1	115,4	121,8	102,7	103,1	104,5	98,6	123,3	108,7
Xorazm	116	121,8	114,1	115	116,2	103,1	102,9	104	99,7	116,4	113,5
Toshkent sh.	118,7	107,8	101,8	106,5	113,8	117,1	113,4	107,6	91,6	113,3	125,5

Raqamli iqtisodiyotning samaradorligiga nafaqat axborot texnologiyalarining qamrovi va infratuzilmaning mavjudligi, balki ishbilarmonlik muhiti, inson kapitali va muvaffaqiyatli boshqaruv instrumentlari kabi standart iqtisodiy mezonlar ham taʼsir koʻrsatadi. Binobarin, iqtisodiy taraqqiyot aynan ularga tayanadi, bu esa ushbu mezonlarning raqamli iqtisodiyot rivojlanishida avvalgiday muhim oʻrin tutishini bildiradi.

Iqtisodiy taraqqiyot yoʻliga bosqichma-bosqich chiqish uchun asosiy shart va omillar sifatida koʻrsatilmoqda:

- axborotlashtirish va davlat boshqaruvi organlari hamda munitsipal xizmatlarni integratsiyalash hisobiga elektron hukumat va raqamli shahar konsepsiyalarini tatbiq etish;
- yangi texnologik avloddagi mahsulotlarni yalpi ishlab chiqarish (pilotsiz avtomobillar va boshqalar singari);
- oʻziga xos bezak va qurilish materiallari yordamida “aqlli” va ekologik uylarni barpo etishga oid gʻoyalarni amalga oshirish;
- autsorsing, oʻzini band etish va boshqalar orqali bandlikning muqobil shakllarini keng targʻib qilish;
- muayyan vazifalarni bajarish uchun ishchi-frilanserlarni izlashga xizmat qiladigan professional tarmoqlarni yaratish.

Har qanday tizimning boshqarilishi uchun eng muhim shart uning barqarorligi boʻlib, unda maʼlum bir algoritm bilan ishlaydigan tizimning muvozanatga yaqin boʻlgan sharoitlarda ishlash maqsadiga erishishni tushunish mumkin. Yetarli barqarorlik sharoitlari tarkibiy tuzilish va funksiyalarning simmetriya darajasi bilan belgilanadi, bu esa, transport faoliyatining haqiqiy koʻrsatkichlarini rejalashtirilgan qiymatdan va vaqtdan chetga chiqishni nazorat qilish imkonini beradi.

1 Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi maʼlumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

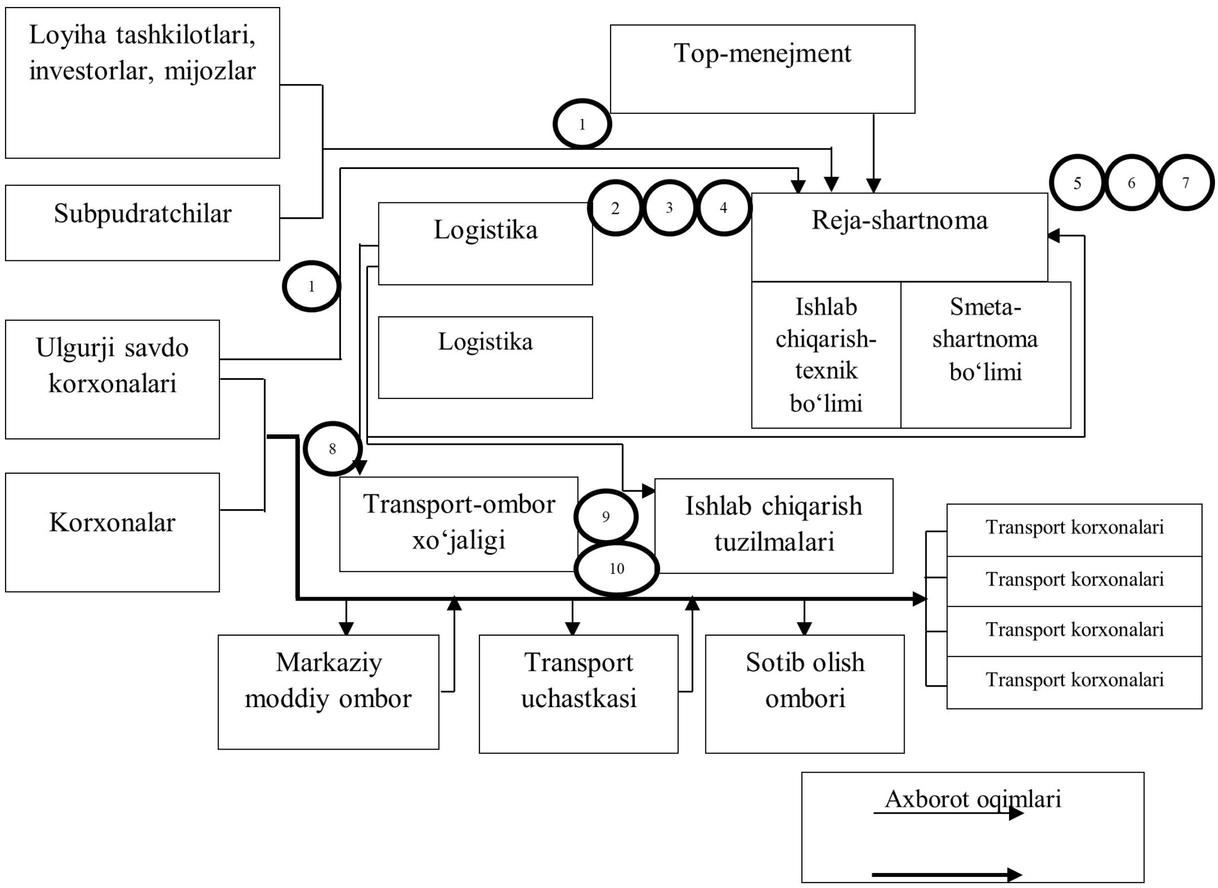

1-rasm: Transport sohasi logistika tizimi modeli

Raqamlashtirish (raqamli transformatsiya) – jamiyatning barcha sohalarida raqamli texnologiyalardan foydalanish bilan bog‘liq o‘zgarishdir[2]. Raqamlashtirish jarayoni hozirda faoliyatning ko‘plab sohalari, jumladan qurilish sohasi logistika zanjirining rivojlanishiga ham o‘z ta’sirini ko‘rsatadi. Qurilish kompaniyalari o‘z faoliyat jarayonlarini avtomatlashtirish uchun alohida raqamli texnologiyalardan foydalanadilar. Elektron hujjat aylanishi, dastlab, aksariyat yirik qurilish kompaniyalari tomonidan kontragentlar bilan birlamchi hujjatlar almashinuvini soddalashtirish uchun ishlatilgan. Zaruriy resurslarni xarid qilishda qurilish logistikasining asosiy jarayoni sifatida raqamlashtirish pudratchilar va yetkazib beruvchilardan xizmatlar va materiallarni sotib olish uchun elektron tenderlardan foydalanishda namoyon bo‘ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tashish sohasida raqamlashtirish ko‘pincha, qurilish sohasidagi eng asosiy tashish vositasi hisoblangan avtomobillarning joylashishini kuzatish va transport vositalarini yo‘naltirish texnologiyalari bilan bog‘liq. Ushbu tashish vositasining samarali faoliyati bir necha omillarga bog‘liq: birinchi navbatda, qurilish materiallari va asbob-uskunalarni tashish uchun maxsus katta o‘lchamlarga ega yoki tashish qobiliyatiga ega yoki muayyan turdagi materiallarni tashish uchun maxsus mo‘ljallangan transport talab qilinadi (katta o‘lchamli, ommaviy, doimiy aralashtirishni talab qiladigan va hokazo.). Ikkinchidan, qurilish sohasi logistika zanjirlarida tashish vositalarining aksariyati mahalliy transport xarakterida bo‘lib, ular tomonidan tashish jarayoni bir hudud yoki mintaqa doirasida amalga oshiriladi. Raqamli texnologiyalarni joriy etishni talab qiladigan transport logistikasining aksariyat muammolari logistik zanjirlarini korxonalararo muvofiqlashtirish sohasida yotadi. Har bir aniq transport loyihasi uchun logistika zanjirini qurish transport kompaniyasi xodimlarining asosiy qismini jalb etuvchi mehnat talab ish hisoblanadi. Transport loyihalarini amalga oshirish ko‘plab turli korxonalarni jalb qilish bilan bog‘liq: asosiy fokus (transport) kompaniyasi, investorlar, bosh pudratchi, subpudratchilar, materiallar, xizmatlar, mehnat resurslarini yetkazib beruvchilar hamda loyiha tashkilotlari, ularning barchasi loyihaning butun muddati davomida umumiy maqsad yo‘lida faoliyati muvofiqlashtirilishi kerak bo‘lgan subyektlardir. Shu sababli, asosiy maqsadga erishish yo‘lida ta’minot zanjirini boshqarish konsepsiyasini kiritish tavsiya etiladi.

2 Дмитриев А.В. Эволюция цифровизации транспортно-логистических систем. Логистика и управление цепями поставок: сборник научных трудов. СПб.: Изд-во СПбГЭУ, 2019. С. 44-54.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Мирсодиков, А. Т. (2021). Активация инвестиций в экономическое развитие: современные тенденции и опыт зарубежных стран. Cognitio rerum, 10, 32-35.
2. Мирсодиков, А. Т. (2022). Совершенствование механизмов управления затратами в логистических цепях строительной отрасли. Бюллетень науки и практики, 8(2), 231-239.
3. Tursunaliyevich, M. A. (2021). Iqtisodiy tarmoqlarni rivojlanishida xorijiy investitsiyalarning ahamyati. Development issues of innovative economy in the agricultural sector, 194.
4. Tursunalievich, M. A. (2022, March). Improving logistics cost management in the construction sector. In E Conference Zone (pp. 141-145).
5. Мирсодиков, А. Т. (2021). Важность привлечения инвестиций в отрасли национальной экономики. Бюллетень науки и практики, 7(10), 329-335.
6. Tursunalievich, M. A. (2022). Improving the cost management mechanism in the construction industry logistic chains. Innovative developments and research in education, 1(6), 253-259.
7. Мирсодиков, А., & Черданцев, В. П. (2020). Роль маркетинговой стратегии в повышении конкурентоспособности образовательных услуг. информационные системы и коммуникативные технологии в современном образовательном процессе, 50-56.
8. Abdulla, M. (2022). Improvement Of Logistics Chain Management Processes In The Construction Field // International Journal Of Social Science & Interdisciplinary Research ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(10), 144-147.
9. Mirsodikov, A. (2023). Approaches To The Essence Of Logistics Structures And Formation Of Logistics Chain // International Bulletin of Applied Science and Technology, 3(5), 383-388.
10. Abdulla, M. (2022). Improving Cost Management Processes in Construction Logistics Chains. Miasto Przyszłości, 28, 419-423.
11. Tursunalievich, M. A. (2022). Improving the Management Process of Logistic Chain Activity in Construction. European Journal of Humanities and Educational Advancements, 3(3), 151-154.
12. Мирсодиков, А. Т. (2021). Бюллетень науки и практики. бюллетень науки и практики // Учредители: Овечкина Елена Сергеевна, 7(10), 329-335.
13. Мирсодиков, А. (2023). Совершенствование методологии управления деятельностью логистических цепей в строительной области // Solution of social problems in management and economy, 2(8), 22-29.
14. Mirsodikov, A. (2023). Improving The Management Methodology Of Logistics Chain Activity Management In The Construction Field // Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 2(15), 33-40.
15. Mirsodikov, A. (2023). Issues Of Evaluating The Economic Effectiveness Of Innovation Projects In The Construction Field // International Bulletin of Engineering and Technology, 3(5), 23-28.

TARAQQIYOT ПРОГРЕСС PROGRESS

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.